

Identitats i (des)raó d'Estat

ÀNGEL VELASCO (Filòleg. Coorganitzador de les Jornades de Psicologia i Identitat Nacional)

Àngel Velasco ▲

◀ Quim Gibert

Sota aquest títol es feren a Sueca, el mes maig, unes jornades amb vista a desemmascarar formes contemporànies de discriminació i també a desenvolupar recursos per a poder viure en català, sense complexos ni prejudicis d'identitat nacional.

Josep Sort, en la conferència «Sobre la variable identitat d'un poble»¹, va mostrar com l'estat del Quebec, amb no pas gaire anys, ha passat per distintes identitats (francesa, canadenca) per a acabar forjant-se la seua pròpia i el seu espai de llibertat nacional, gràcies a l'exercici del dret a l'autodeterminació. D'ells, doncs, hauríem d'aprendre que no hi ha res impossible quan una societat va unida i no es deixa trepitjar els drets col·lectius.

Quim Gibert, exposant «De què parlem quan parlem d'identitats», va mostrar unes quantes persones (Gandhi, Rosa Paks, Abd el-Krim, Francesc Macià, etcètera) que s'arriscaren per la llibertat del seu poble, i ens féu veure que «aventurar-nos paga la pena; que no fer res, és pitjor».

Eugeni Casanova, en la conferència «Trenta anys de (des)raó d'Estat», comentava que l'Estat actua amb una «perversitat extremada» envers allò que no li és afí. Ens volen fer creure –deia– que fent desaparèixer la llengua catalana s'acabaran els problemes amb Espanya. I continuava: «Cerquen que el seu èxit sigui dinamitar la llengua i qualsevol signe de catalanitat. I que els mateixos afectats pensin que això és un signe dels temps, que això ho dicta el mercat, que no és més que un resultat de la mundialització i de les noves comunicacions.» És per tot això, doncs, que el conflicte s'ha de fer visible. Els psicòlegs ens dirien que cal interioritzar-lo i resoldre'l.

Fet i fet, segons Quim Gibert «un conflicte ben gestionat és una solució; un conflicte mal gestionat és un problema». Segons Joan Fuster, la solució seria desobeir: «... ser lliure equival, aproximadament, a no haver d'obeir... I, de tant en tant, ens agrada desobeir: deliberadament, desobeir. O refusar-nos a obeir»².

És clar, no convé oblidar que «també és maltractador aquell que esdevé còmplice d'una injustícia. I que també és víctima aquell que no revela les males arts de l'agressor, perquè aquest el té atemorit. Aleshores, els dèspotes perceben la impunitat que els empara. Luther King deia que la cosa preocupant no és que els dolents siguin dolents "sinó que els bons ho tolerin, callin i aguantin". I és que l'immobilisme d'alguns és part important del problema»³.

Ramon Camats⁴ en la conferència «Identitat i revolta» apuntava que la revolta, en el sentit que deriva de la identitat (humana) triada per cadascú, «és en bona mesura conseqüència de la identitat, almenys, en la consciència d'una determinada identitat». Aquesta, però, va estretament lligada al fet de pertànyer a una determinada col·lectivitat. La persona revoltada (i va fer algunes referències i consideracions al voltant d'algunes idees del llibre *L'home revoltat*, d'Albert Camus), la presa de consciència de la pèrdua d'un dret, no té res a veure amb el ressentiment,

¹ Vegeu també: *Quebec, de poble a país*, del mateix autor (2004).

² «Temptacions de desobediència» (23-1-1952), del llibre *Raons i paraules*, Edició d'Isidre Crespo, «Clàssics Catalans», Barcelona, 1999, pp. 67 i 68. Vegeu també el llibre de Ramon Camats, *El llegat d'Antígona. El principi de desobediència civil*. Ed. 62, Barcelona, 2001.

³ Quim Gibert, article «Qui calla, consent», *El Triangle*, núm. 721, 7-3-06.

⁴ Ramon Camats és autor també de *Les emocions del poder* (XIV Premi d'Assaig Josep Vallverdú 1997), Edicions 62, Barcelona, 1998.

l'«enveja de l'impotent», és a dir, «aquell que vol ser un altre diferent del que és». I Camats continuava: «... la revolta és una presa de consciència, no solament d'una opressió, subjectiva o real, sinó també de l'existència de quelcom que cal preservar o defensar, de l'existència d'un dret que fixa una

Jaume Sastre, també del Lobby per la Independència, acabava de rematar aquest tema dient que s'han de posar al descobert les intencions de l'Estat, i que l'única manera de sobreviure com a poble és la independència.

Per la seua banda, Carme Giménez, deixeble de C. Muñoz Espinalt (funda-

col·lectius). Va remarcar que la independència és un dret i no pas cap privilegi (com alguns ens volen fer creure), i va apostar per la internacionalització del conflicte i l'augment de l'autoestima com a factors vitals per a la consecució d'aquella.

Coronant aquestes jornades sociolingüístiques hi hagué l'exposició temàtica del TELP (Taller d'Espai Lingüístic Personal), un espai de treball i tractament contra la submissió lingüística, temes que Ferran Suay i Gemma Sanginés, membres de la Societat Valenciana de Psicologia, imparteixen arreu dels Països Catalans. Ja n'heu pogut tastar una part en l'article de la pàgina cinc i següents d'aquesta revista. També cal dir que han posat en marxa la Fundació Reeixida, que podeu consultar per internet www.reeixida.cat. Segons Víctor Alexandre, «tot això que en Ferran i la Gemma fan, és energia positiva».

Finalment, Albert Berrio, del col·lectiu Contrastant, en la presentació del seu llibre *Contra el liberalisme i el cofoisme lingüístics*⁶, va dir que «els nostres polítics i governants gairebé mai no han optat per la via de la revolta, de la transgressió. El catalanisme polític no ha qüestionat mai l'Estat». I va analitzar i criticar, tant els discursos cofoistes (és a dir, els que es practiquen des del poder) com aquells altres de

Víctor Alexandre

Eugeni Casador

frontera i també, finalment, un desig que alletí la realització del possible.»

Paga la pena de recordar ara aquestes paraules de Víctor Alexandre: «Ves per on, però, és justament la impossibilitat de viure amb un mínim de dignitat el que empeny algunes persones a demanar l'aturada definitiva de les constants vitals. Al capdavall, de l'esclavitud només en diuen vida aquells qui tenen ànima d'esclau. L'esclau submís mai no demana llibertat; en té prou, com algunes bestioles, amb una gàbia i un gronxador. Mentre pugui omplir el pap, d'ell ho podem esperar tot menys la revolta. I és que si una cosa té clara, és que Espartac era un radical»⁵.

Josep Palou, membre del Lobby per la Independència i autor del llibre *El País, la quinta columna. L'anticatalanisme d'esquerra* (1999), en el debat de la taula rodona «Amb el somriure, la revolta», va dir que la relació del nostre poble amb l'Estat era una relació d'amo-esclau; va fer una crida explícita a fer servir un «llenguatge políticament incorrecte» per a combatre l'autocensura o l'immobilisme i capgirar les coses.

dor de la Psicoestètica), va fer una aposta per la formació de dirigents i per una profunda renovació del lideratge en la nostra societat actual. Per a ella, el bon líder, els bons dirigents, han de tenir una forta moral de victòria. Vegeu-ne una part més extensa en la pàgina següent.

Jordi Sebastià, autor del llibre *El parany cosmopolita* (2004), va fer símils entre la revolta i un nou projecte de ciutadania («ciutadans» com cal, no pas «residents», com ara, en gran part). Per a ell, el projecte de país, la mateixa reivindicació nacional, passaria per una nova concepció i exercici de la ciutadania, la reivindicació de la «ciutadania plena».

També l'escriptor Víctor Alexandre, autor de llibres que han estudiat el tema en qüestió, va incidir en el fet que hem d'obrir les portes del factor psicològic, portes fins i tot més efectives que les que puguin oferir la història, la cultura o la mateixa política. Per a ell, creure en un mateix és igual a creure en els propis drets (individuals i

Gemma Sanginés

Ferran Suay

⁵ Del llibre (amb la col·laboració d'altres autors) *L'autoestima dels catalans. Un valor per a recuperar*, p. 160. Editorial Pòrtic, 2001.

⁶ *Contra el liberalisme i el cofoisme lingüístics: Els discursos públics sobre la llengua a Catalunya en el període 1996-2002*, Editorial 3 i 4, 2004.

tarannà liberal (és a dir, aquells que defensen el no-intervencionisme de l'estat o les administracions públiques i que donen prioritat als drets individuals), precisament «perquè neguen al català el caràcter nacional, ja que, segons ells, atempta contra els drets individuals dels ciutadans».

Berrio ens diu que «les identitats no es creen sols des de la trinxera del nacionalisme reivindicatiu, sinó que es creen i es recreen, sobretot, des d'allò que anomenem el "nacionalisme banal" (banal nationalistim); és a dir, aquell nacionalisme, gairebé sempre d'estat, que impregna l'actuació de la major part de les institucions i que es propaga a través dels mitjans de comunicació, sense fer soroll, passant totalment inadvertit a causa del fet que no diu res ni atempta contra el sentit comú establert». ♦

Miquel Nicolàs i Albert Berrio

La formació de dirigents

CARME GIMÉNEZ I CAMINS (llicenciada en Psicologia, professora a la Universitat Oberta de Catalunya)

Carme Giménez i Camins en un moment de la seva intervenció

En el món hi ha dirigents i gent dirigida. Tanmateix, actualment som davant una crisi a nivell mundial de bons dirigents; a vegades els confonem amb la simple funció burocràtica.

A Catalunya el problema de dirigents és tan greu que podem parlar de país decapitat, ja que això és el primer que hom fa a un poble quan el vol sotmetre. Es fa desaparèixer aquella persona que anomenem *cap* (que és la qui planifica, preveu i organitza l'acció) i amb ella s'ensorra tota la classe directiva eficient o tot model social esperançador.

Els obstacles, tanmateix, no ens vénen pas sempre de fora. El mal està en el fet que no tenim avui dia homes de tremp directiu com Prat de la Riba o Pau Claris. Ens manca una bona preparació de líders en el camp de la direcció humana, ja que, per a ocupar un lloc directiu, calen unes habilitats, una ètica i una excel·lent formació de caràcter, virtuts en les quals la majoria dels nostres dirigents (o de dirigents a esfera mundial) no arriben ni a un aprovat.

Per a tenir el do de comandament

és necessària la capacitat de previsió i de motivació, el fet de saber-se expressar bé i d'organitzar-se metòdicament. S'ha de tenir vigor psíquic, seguretat en si mateix i talent de contagi anímic. I, ja que un problema de l'àmbit català és el de tenir un nombre massa elevat de tímids i de tendència a no comprometre's, el professor Espinalt deia que havíem de conrear preferentment la disciplina mental i donar un clar sentit a la nostra existència, essent alhora màximament idealistes.

Tota comunitat necessita autèntics dirigents, com una bona orquestra necessita un bon director si vol una bona

interpretació. Per això convé prendre consciència que ens calen directius ben formats, revestits d'autoritat i que tinguin cura de la seva imatge, del seu vestit i de la seva expressivitat.

Ja s'ha demostrat que, per les característiques particulars de la psicologia humana, la dita «entre tots ho farem tot» no resulta eficaç. El fet és que la major part de persones viuen a expenses dels plans que uns pocs realitzen; i, per contra, són majoria els qui viuen feliços pensant que n'hi ha d'altres que ja decideixen per ells. ♦